

Suðurnesjabær
Jón Ben Einarsson
Sunnubraut 4
250 Garður

Reykjavík, 19. desember 2022
UST202211-067/A.B.
10.04.02

Efni: Tillaga - Aðalskipulag Suðurnesjabæjar 2022 – 2034 - Heildarendurskoðun

Vísað er til erindis skipulags- og byggingarfulltrúa Suðurnesjabæjar er barst 9. nóvember sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um vinnslutillögu að heildarendurskoðun á aðalskipulagi Suðurnesjabæjar 2022 - 2034.

Í greinargerð kemur fram að tilgangurinn með gerð aðalskipulagsins er að skapa heildstæða umgjörð um skipulagsmál svo hægt verði að takast á við nýjar og krefjandi áskoranir í skipulagsmálum. Markmiðið er einnig að móta heildstæða og skýra framtíðarsýn fyrir nýtt sameinað sveitarfélag. Markmiðið er einnig að móta stefnu sem hefur jákvæð áhrif á umhverfið og stuðlar að lífsgæðum og sjálfbærni daglegs lífs íbúa í Suðurnesjabæ.

Sérstök vernd náttúruverndarlaga

Í greinargerð segir að sýnd séu á þemaupprætti um náttúruvernd svæði sem njóta sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd, t.d. votlendi, sjávarfitjar og leirur. Umhverfisstofnun bendir á mikilvægi þess að fjallað sé um á nákvæman hátt í greinargerð hvaða vistkerfi og jarðminjar falla undir 61. gr. náttúruverndarlaga, ákvæði laganna og fjallað sé um réttaráhrif svæða sem falla undir greinina.¹

Einnig bendir stofnunin á mikilvægi þess að stöðuvötn og tjarnir, 1.000 m² að flatarmáli eða stærri, sem falla undir 61. gr. náttúruverndarlaga, séu sýnd á þemaupprætti.

Umhverfisstofnun bendir á að í 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd er fjallað um vistkerfi og jarðminjar sem falla undir sérstaka vernd laganna í samræmi við markmið 2. gr., sbr. og c-lið 3. gr. náttúruverndarlaga.

Í 61. gr. laganna er kveðið á um sérstaka vernd þeirra vistkerfa og jarðminja sem taldar eru upp í 1. mgr. og 2. mgr. sama ákvæðis. Samkvæmt 3. mgr. ákvæðisins ber að forðast röskun þeirra náttúrufyrirbæra, sem undir greinina falla, nema brýna nauðsyn beri til og ljóst að aðrir kostir séu ekki fyrir hendi. Í greinargerð með frumvarpi til laga um náttúruvernd er með orðalaginu „brýn nauðsyn“ lögð áhersla á að einungis mjög ríkir hagsmunir geti réttlætt röskun og þá fyrst og fremst brýnir almannahagsmunir. Umhverfisstofnun leggur áherslu á að það komi fram hvaða leiðir verði farnar til þess að forðast rask svæða sem falla undir sérstaka vernd sbr. 61. gr. náttúruverndarlaga og hvaða valkostir séu skoðaðir. Umhverfisstofnun bendir á að ef landnýtingaráætlunin gerir ráð fyrir röskun á svæðum sem falla undir sérstaka vernd þurfi að rökstyðja þá ákvörðun og

¹ <https://www.althingi.is/lagas/nuna/2013060.html>.

gera grein fyrir öðrum svæðum sem skoðaðir hafa verið sem mögulegir valkostir við útfærslu áætlunarinnar og ástæðum þess að þeir urðu ekki fyrir valinu.

Þróun þéttbýlis og uppbygging

Í umhverfismati eru skoðaðir valkostir varðandi þróun þéttbýlis. Umhverfisstofnun tekur undir það sem kemur fram í umhverfisskýrslunni að líta beri á nálægð við náttúruna og verndarsvæði sem styrkleika frekar en veikleika. Með þéttingu byggðar er m.a. verið að leggja áherslu á uppbyggingu á þegar röskuðum svæðum og að byggð þenjist ekki út á óröskuð svæði með hátt verndargildi.

Umhverfisstofnun vill benda á mikilvægi þess að horft sé til þess að verndar- og útivistarsvæði sveitarfélagsins er við ströndina. Því er mikilvægt að lögð sé áhersla á við gerð tillögunnar að þróun þéttbýlisins taki mið af því og að uppbygging þéttbýlis leiti ekki í átt að náttúruverndarsvæðum. Frekari uppbygging innan verndarsvæða mun hafa neikvæð áhrif á þau að mati stofnunarinnar.

Umferð í fjöru

Í greinargerð á bls. 150 segir að umferð vélknúinna ökutækja sé bönnuð í fjörum innan hverfisverndarsvæða, nema með sérstöku leyfi bæjaryfirvalda. Umhverfisstofnun vill vekja athygli á að akstur vélknúinna farartækja utan vega er bönnuð sbr. 31. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013. Því er mikilvægt að litið sé til 31. gr. náttúruverndarlaga við gerð tillögunnar.

Takmarkanir á landnotkun

Í kafla 23 í greinargerð er fjallað um takmarkanir á landnotkun. Umhverfisstofnun bendir á að í 6.3. gr. skipulagsreglugerðar nr. 90/2013 er skylt að tilgreina í aðalskipulagi svæði þar sem sérstakar aðstæður kalla á takmarkanir á landnotkun, mannvirkjagerð eða umgengni.

Setja skal almenn skipulagsákvæði eða skilmála til að framfylgja stefnu um takmarkanir á landnotkun í hverjum flokki og sértæk ákvæði eða skilmála eftir þörfum fyrir hvert svæði sem takmarkanir gilda um vegna verndarákvæða. Ákvæði og skilmálar skulu fela í sér nauðsynlegar takmarkanir til að bregðast við þeim sérstöku aðstæðum sem á svæðinu ríkja, svo sem um mannvirkjagerð, umgengni og landnotkun.

Þessi svæði eru á landi og í sjó sem eru friðlýst eða njóta verndar samkvæmt lögum, þ.e. náttúruvætti (sérstæðar náttúrumyndanir), friðlönd, þjóðgarðar og fólkvangar.

Auk þess eru það svæði, svo sem jarðmyndanir og vistkerfi, sem njóta sérstakrar verndar skv. 61. gr. laga nr. 60/2013 um náttúruvernd. Jafnframt svæði sem skilgreind eru í verndarflokki í verndar- og orkunýtingaráætlun.

Fráveita

Í kafla 16.1 í greinargerð með aðalskipulagi er gerð grein fyrir tengdum heimsmarkmiðum. Umhverfisstofnun bendir á að markmið nr. 6 um hreint vatn og hreinlætisaðstöðu fellur hér vel að en markmiðið er að tryggja hreint vatn og sjó með því að draga úr losun á mengandi efnum, s.s. vegna óhreinsaðs skólps. Markmiðið fellur einnig vel að kafla 7.3 um neysluvatn.

Umhverfisstofnun bendir á að bæði þéttbýlin losa undir 2.000 persónueiningar af skólpi (skv. [Stöðuskýrslu fráveitumála á Íslandi 2018](#)) og er því krafa um viðeigandi hreinsun á skólpi samkvæmt reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp. Hvorugt þéttbýlið, Garður eða Sandgerði, uppfylla kröfur reglugerðarinnar um hreinsun og úr því þarf að bæta sem fyrst með tímasettum áætlunum. Umhverfisstofnun bendir einnig á að einstaka hús, sem ekki eru tengd fráveitukerfi sveitarfélags, skulu hafa tveggja þrepa hreinsun. Rotþró ein og sér er ekki fullnægjandi hreinsun. Undir útfærsla stefnu í kafla 16.8 væri gott að setja fram tímasetta áætlun um úrbætur í fráveitu, þ.e. hreinsun á skólpi. Umhverfisstofnun vekur einnig athygli á að skv. 15. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólp á heilbrigðisnefnd að samþykkja nýjar og endurbættar fráveitur.

Heimsmarkmið

Í töflu 2.2 í umhverfismati má benda á að fyrir umhverfisviðmið *Aðgengi að hreinu vatni og sjálfbær nýting þess* vantar tilvísun í heimsmarkmið sem væri t.d. nr. 6. Sama á við *Umhverfi hafsins og auðlindir þess* sem gæti einnig verið heimsmarkmið nr. 6. hvað varðar að draga úr mengun í vatni og sjó.

Mengaður jarðvegur

Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 13. gr. reglugerðar nr. 1400/2021 skulu sveitarfélög taka mið af skrá yfir svæði þar sem er mengaður jarðvegur eða þar sem grunur er um mengun, sbr. 11. gr., við gerð skipulags. Stofnunin vinnur nú að skránni en bendir á að sveitarfélagið skal samkvæmt reglugerðinni taka mið af svæðunum þar sem grunur er um mengun.

Í greinargerð á bls. 143, þar sem fjallað er um varúðarsvæði VA-1, segir að þar séu gamlir sorphaugar og svæði þar sem var urðað asbest og gæta skal varúðar við landnotkun og nýtingu lands, m.a. vegna mögulegrar grunnvatnsmengunar og asbestsryks. Óheimilt er að raska landi eða hreyfa jarðveg á svæðinu, nema með leyfi yfirvalda.

Að mati Umhverfisstofnunar er alltaf óheppilegt að eiga við gamla urðunarstaði og því ætti að standa: Gamlir sorphaugar og svæði þar sem var urðað asbest. Óheimilt er að raska landi eða hreyfa jarðvegi á svæðinu, nema með leyfi yfirvalda.

Stjórn vatnamála

Í greinargerð með aðalskipulagi bendir Umhverfisstofnun á að í kafla 7.3 um neysluvatn kemur fram að vatnaáætlun sé í kynningarferli en hið rétta er að hún var staðfest 4. apríl 2022 og gildir næstu sex árin. Vatnshlot hafa verið afmörkuð (ekki flokkuð) og eru þrjú á skipulagssvæðinu. Grunnvatnshlotið Rosmhvalanes 2 nr. 104-115-G, árósarhlotið Ósar við Hafnir nr. 104-81-T, strandsjavarhlotið Hafnir að Gróttu nr. 104-1382-C.

Meginmarkið laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála er sú krafa að öll vatnshlot skulu vera í a.m.k. góðu vistfræðilegu ástandi (yfirborðsvatn), góðu efnafræðilegu ástandi (yfirborðsvatn og grunnvatn) og hafa góða magnstöðu (grunnvatn) ásamt þeirri kröfu um að vatnsgæði rýrni ekki.

Grunnvatnshlotið Rosmhvalanes 2 (104-115-2-G) er á áætluðu framkvæmdasvæði, en neysluvatn til íbúa og iðnaðar á svæðinu er fengið úr vatnshlotinu. Þar sem vatnshlotið hefur verið flokkað í hættu, vegna slæms efnafræðilegs ástands, hvetur Umhverfisstofnun til áframhaldandi vöktunar og reglubundinna sýnatöku forgangsefna úr neysluvatni á



UMHVERFIS

STOFNUN

svæðinu, skv. reglugerð nr. 535/2011. Vöktun og upplýsingar um drykkjarvatn á svæðinu er mikilvæg fyrir hinn almenna notanda.

Virðingarfyllt,

Axel Benediktsson
sérfræðingur

Björn Stefánsson
sérfræðingur